

DF Revy

04: Fra søg til find – Primo i Danmark **08:** Kort om Open Access **10:** Dansk repræsentation i OCLCs Member Council **11:** Stor tilfredshed med Biblioteksvagten.dk **12:** Formidlingsregistrering eller formidlingsforvirring **14:** Bibliotekarerne – profession eller indbildning?
Register årgang 29, 2006

DANMARKS FORSKNINGSBIBLIOTEKSFORENING – DF Revy 30. årgang nr. 1, januar 2007

Redaktion

Naja Porsild (ansvarshavende)
Handelshøjskolens Bibliotek
Fuglesangs Allé 4
8210 Århus V
nap@asb.dk

Redaktionsudvalg

Bente Lope
Aalborg Universitetsbibliotek
bl@aub.aau.dk

Mai Aggerbeck
cvu vita
ma@cvuvita.dk

Gitte Behrens
Statsbiblioteket
gb@statsbiblioteket.dk

DF sekretariatet

Hanne Dahl
Statsbiblioteket
Tangen 2
8200 Århus N
df@statsbiblioteket.dk

Abonnement 2007

Årsabonnement for ikke medlemmer 400 DKK,
plus porto.

Meddelelser om adresseændring og andet, der
vedrører ekspedition af DF Revy, bedes rettet til
DF sekretariatet

DF Revy	Deadline	Udkommer
Nr. 2	24. jan.	uge 10
Nr. 3	02. mar.	uge 16
Nr. 4	18. apr.	uge 22

Manuskripter sendes til redaktionens e-mail.

Annoncepriser 2006

1/1 side: 3500 DKK
1/2 side: 2000 DKK
2-sidet indstik, 4 farver: 3500 DKK

Priserne er excl. moms.
Gentagelsesrabat 15%. Ved indrykning i en hel
årgang gives 25% rabat.

Alle henvendelser vedrørende annoncer bedes
rettet til redaktionen. (Se adresser ovenfor)

Grafisk design og fotos

Hreinn Gudlaugsson
hrg@asb.dk

Tryk

Elbo Grafisk A/S
Oplag: 1100
ISSN 0106-0503
ISSN (online) 1901-1903

04: Fra søg til find – Primo i Danmark

Af Jørgen Madsen

08: Kort om Open Access

Af Sverre Magnus Elvenes Joki og Ellen Røyneberg

10: Dansk repræsentation i OCLCs Member Council

Af Poul Erlandsen

11: Stor tilfredshed med Biblioteksvagten.dk

Af Ellen Nielsen

12: Formidlingsregistrering eller formidlingsforvirring

Af Nils Bredsdorff

14: Bibliotekarerne – profession eller indbildning?

Af Alice Nørhede

17: DFs vinterinternat

18: Kort nyt

19: Mødekalender

**Midtersider: forfatterregister og emneregister
for DF Revy årg. 29, 2006**

DF·revy

DF-REVV UDGIVES AF DANMARKS FORSKNINGSBIBLIOTEKSFORENING

1. årgang

OKTOBER 1978

Nr. 1

Redaktionen glæder sig over at DF Revy med 30 år på bagen stadig kan gøre sig gældende som talerør for medlemmer af Danmarks Forskningsbiblioteksforening.

DF Revy tager i år hul på 30. årgang.

Da Danmarks Forskningsbiblioteksforening blev stiftet i 1978 som en fælles forening for fag- og forskningsbiblioteker i Danmark og deres medarbejdere, måtte der naturligvis også skabes et talerør for foreningen. Det første nr. af bladet udkom i oktober 1978. Layout og teknik byder på andre muligheder i dag - men "Fra Baglinjen" har været med fra starten.

Det Kgl. Bibliotek introducerer i år et revolutionerende søgesystem til biblioteksverdenen baseret på integrated search, som i langt større grad bygger på brugerbehov og brugeradfærd. Navnet er Primo - en lynhurtig og opdagelsesorienteret indgang til alle bibliotekets fysiske og elektroniske materialer. Biblioteksbrugere i dag forventer at kunne søge "det hele" ét sted og få alle datakilder præsenteret samlet i ét søgeresultat.

DEFF betragter projekterne omkring Integrated Search - Summa såvel som Primo, som meget lovende indsatsområder, som får styregruppens fulde

opbakning i form af en pulje på 1 mio. kr. Puljen er øremærket til støtte for projekter, der omfatter samarbejde om data, standarder mv., som kan bidrage til at harmonisere arkitektur-, data- og integrationsmæssige principper på tværs af bibliotekerne.

Årets bedste, offentlige hjemmesider har fokus på brugervenlig selvbetjening, og så er det jo glædeligt at landets 2 største biblioteksinstitutioner begge har taget de første skridt i den retning.

Synlighed for forsknings- og uddannelsesinstitutioner er et vigtigt parameter i konkurrencen med andre institutioner om at tiltrække sig forskere og studenter. Open Acces og Institutional Repositories er værktøjer, som muliggør dette med enkle og billige midler. Man skal jo træde varsomt omkring forskningsresultaters synlighed og forskningsformidling p.t., men statistisk set bekræfter den stadige stigning i downloads af videnskabelige publikationer via Open Acces, at forskningsinstitutioner og biblioteker må vedblive at arbejde for at give lettere adgang til deres videnskabelige publikationer.

Biblioteksstyrelsen har haft indledende kontakter med OCLC PICA om mulighederne for at afspejle bibliotek.dk i OpenWorldCat og dermed også i Google. De Nordiske lande har endog fået en dansk repræsentant i OCLCs Member Council, Poul Erlandsen (DPU). PE anfører at det ville være rigtig fint, hvis der var flere danske (nordiske) biblioteker som kunne indse fordelene ved at have sine poster i WorldCat.

Biblioteksvagten.dk er et samarbejde mellem 45 folkebiblioteker og 15 forskningsbiblioteker i Danmark - en landsdækkende virtuel referencetjeneste med stor succes. En succes, baseret på nye teknologier og design - og ikke mindst dygtige medarbejdere landet over. I 2006 introduceredes nyt software, der gav mulighed for Chat med brugerne; biblioteksvagten.dk tilbyder nu mere end e-mail-kommunikation - den er blevet en kommunikationskanal, der gør det muligt at matche de kommercielle netreferencetjenester.

Fra søg til find – Primo i Danmark

Af Jørgen Madsen

På Det Kongelige Bibliotek har vi igennem de sidste 2-3 år været os stadig mere bevidste om behovet for et opdateret søgesystem. Dette behov har været foranlediget af to sideløbende udviklingstendenser.

Jørgen Madsen
Det Kongelige Bibliotek
jma@kb.dk

Vores bibliotekskatalog sakker i stigende grad agterud i forhold til den generelle udvikling af søgeapplikationer, der møder brugerne på nettet, og det bliver til stadighed tydeligere, at brugerne forventer at kunne søge ”det hele” ét sted og få tingene præsenteret samlet. Denne sidste del er desuden accelereret af, at de fysiske samlinger relativt set får mindre betydning, mens materiale tilgængeligt online – det være sig artikler, web-sider, billeder eller digitaliseret materiale – fylder mere og mere i brugernes bevidsthed og dækker en stadig større del af deres informationsbehov.

Vores nuværende katalog bærer præg af at være en afledning af bibliotekssystemet, som den er bygget direkte oven på. Alene navnet afslører, hvad det reelt er, vi tilbyder brugerne: Katalogen. I bund og grund har vi gjort vores katalogkort elektronisk tilgængelige og søgbare. Selv vores fremvisningsformater bærer fortsat præg heraf. Dette ikke være sagt som nogen kritik, eftersom udviklingen har været naturlig. Det har i sin tid været revolutionerende, at brugerne pludselig kunne sidde derhjemme og orientere sig i bibliotekets samlinger og oven i købet kunne bestille materiale. Vi må blot erkende, at den direkte kobling imellem bibliotekssystemet og de søgemuligheder, der pga. denne kobling møder brugerne, ikke længere er hensigtsmæssig og ikke fungerer tilfredsstillende. Der er umiddelbart fire kerneproblemer:

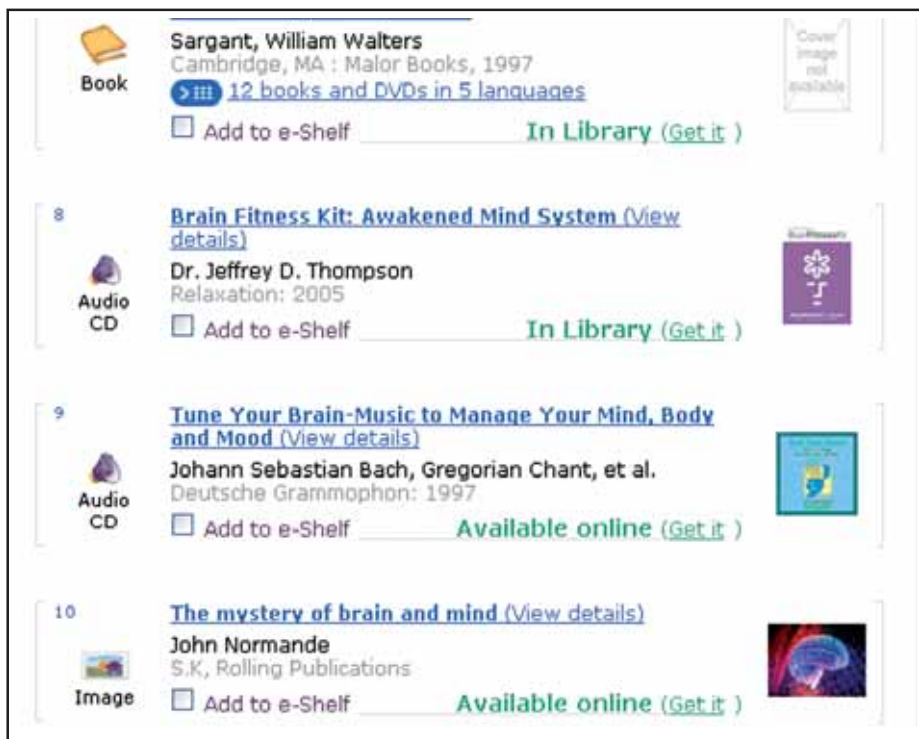
- Søgning foregår relativt langsomt – især når der er tale om søgninger, der finder mange poster.
- Katalogen fungerer bedst til verifikation. Brugerne finder typisk det ønskede andetsteds (f.eks. via Google eller Amazon) og går så efterfølgende til bibliotekskatalogen for at se, om biblioteket har det pågældende værk, så de kan bestille det.
- Og afledt af ovenstående: Katalogen er ikke et sted, der indbyder til at gå på opdagelse. Der er ingen ”begejstringsskabende” effekt, der giver mulighed for at foretage de associative spring, der fungerer så godt på nettet. Hvem kender ikke følelsen af at gå i Amazon og skulle finde en bog om amerikanske præsidenter for tyve minutter senere at sidde og læse om franske rokokokjoler? Og vejen derhen har været helt naturlig. Den slags er vores nuværende søgesystemer ikke gearet til.
- Vi kan ikke integrere forskellige datakilder og -typer i samme søgesystem. På Det Kongelige Bibliotek har vi alene otte ALEPH-databaser, der skal søges hver for sig. Derudover har vi mindst fjorten forskellige øvrige applikationer (f.eks. Portrætregristranten, Arkiv for Dansk Litteratur m.m.), der ligger som adskilte systemer med hver deres søgegrænseflade. Det betyder for det første, at brugerne ikke kan søge alt på én gang, og det betyder for det andet, at vi med ret stor sandsynlighed har store dele af vores samlinger, der er voldsomt undereksponerede. Dette er et problem såvel for os som institution, men især for brugerne. Vi skal med andre ord skabe et system, der giver brugerne det, de end ikke vidste, at vi havde – og som giver dem det, de slet ikke vidste, de havde brug for!

Kort om Primo

Vores situation på Det Kongelige Bibliotek var derfor den, at vi havde en ret god fornemmelse af problemstillingen. Vi havde identificeret vanskelighederne samt den funktionalitet, vi samlet set kunne ønske os. Der var blot ikke nogen løsning i sigte. Denne situation ændrede sig imidlertid for cirka halvandet år siden, hvor vi for første gang så en demo af Primo. Primo er under udvikling af firmaet Ex Libris, der også står bag vores bibliotekssystem, ALEPH. Det stod umiddelbart klart for os, at der her var tale om et nyt og revolutionerende koncept, der potentielt set kunne løse de udfordringer, vi stod overfor.

Det Kongelige Bibliotek tog derfor initiativ til, at der sammen med Danmarks Tekniske Videncenter, Aalborg Universitetsbibliotek og Det Administrative Bibliotek blev dannet et konsortium, der i første halvdel af 2006, via Fujitsu, satte sig i kontakt med Ex Libris med henblik på et muligt samarbejde. Samarbejdet kom endeligt på plads i løbet af efteråret 2006 i form af en aftale om at indgå et udviklingssamarbejde, der vil løbe i cirka to år til og med version 2 af Primo. Udviklingssamarbejdet er desuden støttet af DEFF.

Primo er et såkaldt integrated search-system. Filosofien i Primo går i sin enkelhed ud på at tage data fra forskellige steder og lægge dem ét samlet sted i et fælles format. Et meget vigtigt aspekt herved er, at man adskiller back office (bibliotekssystemet) fuldkommen fra frontend (søgedelen). Ved at gøre dette sikrer man sig en langt større grad af fleksibilitet, da ændringer foretaget det ene sted ikke umiddelbart har nogen indvirkning på det andet. Data høstes fra bibliotekssystemet (og andre kilder), og der arbejdes

Figur 1: Eksempel på en resultatlistevision fra Primo. Bemærk, at forskellige materialer optræder sammen. Derudover er det direkte fra det korte format muligt at se tilgængelighed, at bestille samt at tilføje til e-hylde. Bogforsider vises, hvor det er muligt. Endelig grupperes materiale (FRBR), som det kan ses i den første post.

på den måde på en "kopi" i søgesystemet. Dette medfører, at der kan laves et fælles søgeindeks, så det hele søges og præsenteres på én gang i et fælles søgeresultat, hvor f.eks. bøger, artikler og billeder kan blandes i resultatlisten. Problemet med inkommensurable data er løst (se figur 1).

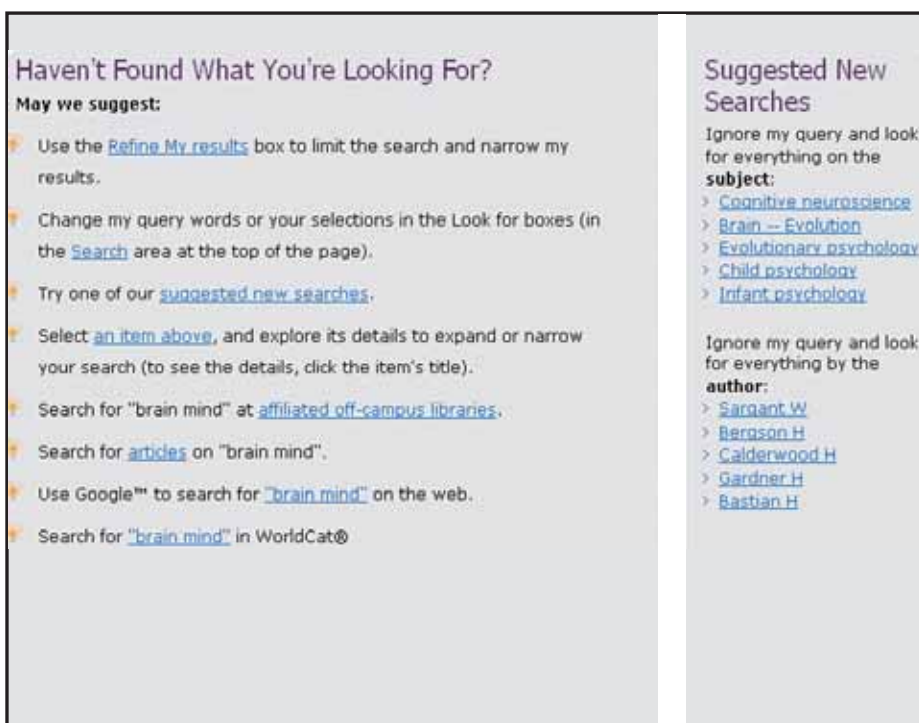
Samlingen af forskelligt materiale fra forskellige kilder i samme resultatliste er naturligvis i sig selv et kvantespring, men det løser ikke alle de skitserede problemer. Primo tager fat i de fleste af dem (se figur 2):

- **Hastighed:** Søgning i Primo vil være lynhurtig. Hastigheden vil være stort set lig Google, og søgeresultatet præsenteres efter brøkdeler af et sekund. Dette vil også gælde for store

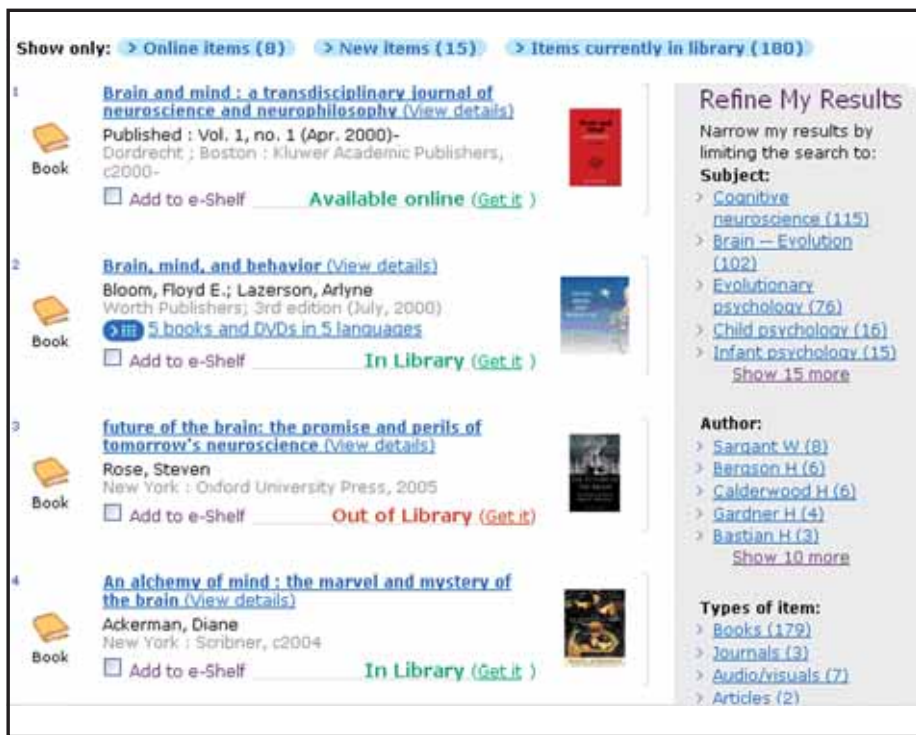
søgesæt. Det skyldes Primos arkitektur, hvor indekserne er bygget op på en sådan måde, at store søgninger vil foregå (stort set) lige så hurtigt som mindre søgninger.

- **Oplevelsesorienteret:** Et af de centrale aspekter i Primo er, at det skal være et sted, hvor brugeren har lyst til at gå på opdagelse. Det skal være et sted, hvor det er naturligt at foretage de førnævnte associative spring. Dette gøres ved blandt andet at integrere data mining (*Andre, der har søgt efter, har også søgt...*), forslag til nye søgninger, korrektion af f.eks. stavfejl (*Mente du...*) osv. Anden kontekstafhængig hjælp kunne tage sig ud som vist i figur 2.

- **Facetter:** Enhver søgning i Primo nedbrydes automatisk i logiske delmængder, der præsenteres ude til højre for resultatlisten. Søgesættet grupperes logisk efter f.eks. emne, forfatter, materialetype, sprog osv. Facetterne kan sættes op efter ønsker og behov. I praksis tager det sig således ud som vist på figur 3.
- **"Social computing"** – brugeren som katalogisator? Et sidste meget interessant aspekt ved Primo er muligheden for direkte brugerinddragelse i katalogen, den såkaldte social computing, som for alvor er

Figur 2: Kontekstafhængige søgeforslag i Primo, der hurtigt henleder brugerens opmærksomhed på andre muligheder ifm. søgningen.

Figur 3: Primos facetter kan ses til højre i skærbilledet under 'Refine My Results'. Et klik på en af disse facetter giver brugeren en delmængde af søgeresultatet. Facetterne kan sættes op efter ønske og kan evt. også gå på delsamling m.m. Bemærk også øverst i skærbilledet, hvor brugeren har mulighed for at afgrænse sin søgning til 'Online items', 'New items' eller 'Items currently in library'.

ved at vinde indpas på nettet. I Primo sker dette i form af reviews (anmeldelser) og tags (brugertildeling af emneord):

- Reviews: Fra det fulde format i en post er der mulighed for at give brugerne adgang til at skrive anmeldelser – og for at de kan se andres anmeldelser af det pågældende materiale. Det enkelte bibliotek vælger selv, om det er en funktion, man ønsker at stille til rådighed.
- Tags: Tags er blevet en stor succes på nettet, især for billeders vedkommende (jf. f.eks. Flickr). I Primo vil der være mulighed for at lade brugerne tildele deres egne emneord til posterne. Disse tags kan ydermere gøres søgbare, hvis det ønskes, og brugerne kan orientere sig

i de brugertildelte emneord i systemet som inspiration til videre søgninger (se figur 4).

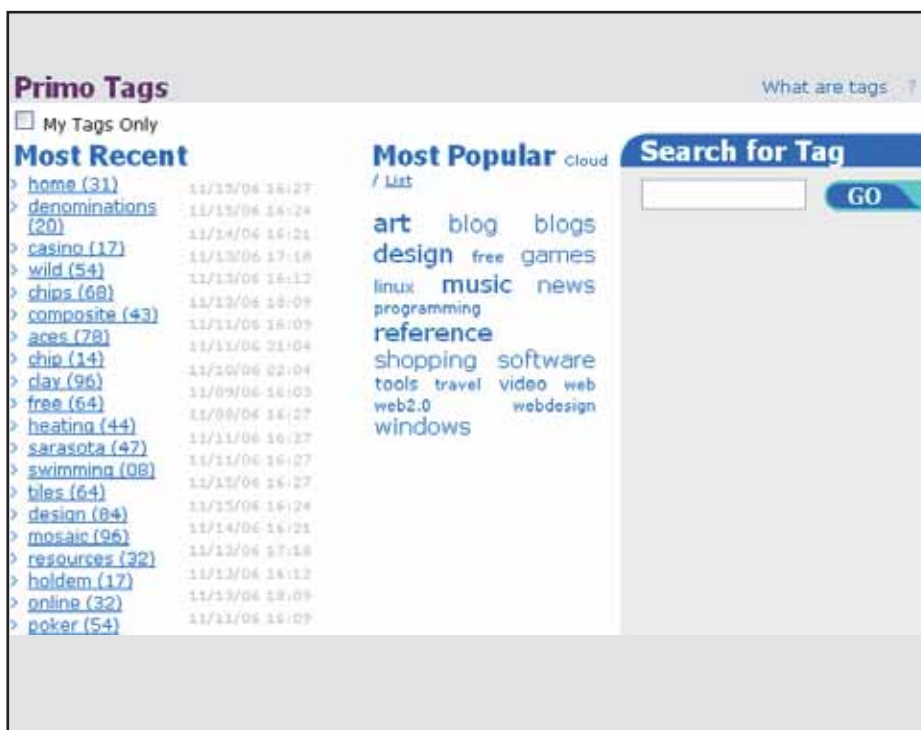
Det danske Primo-konsortium samarbejder konkret med Ex Libris om følgende:

- Håndtering af sign on-problematikker, der især er relevante i en konsortieløsning.
- Brugergænsefladen i Primo ifm. integration af Ex Libris' metasøgningsværktøj MetaLib, der er fuldt integreret med Primo allerede i version 1.
- Skalérbarhed for meget store datamængder. Det er slutmålet, at Primo skal kunne indeholde metadata på alle licensbelagte artikler, som konsortieparterne har adgang til, og det vil give et indhold i Primo på langt over 100 mio. dokumenter.

- Primo og web services. Primo er baseret på en meget åben arkitektur og overholder alle internationale standarder. Det er derfor let at integrere dele af Primos funktionalitet i andre applikationer (f.eks. en Primo-søgeboks), og det er samtidig enkelt at implementere web services direkte i Primo, så man enkelt og med effekt kan bruge andre systemer som leverandør af tjenester til Primos grænseflade.

Kernen i Primo: PNX og pipes

Helt centralt i Primo er fællesformatet, den såkaldte PNX (Primo Normalized XML). Dette format er på mange måder, sammen med Primos pipes (se nedenfor), kernen i hele systemet og forudsætningen for arkitektur, funktionalitet mv. PNX'en er en helt ny måde at tænke formater

Figur 4: Brugertags i Primo. Brugere kan se deres egne tags, og de kan søge i andres.

FAKTABOKS

Af Steen Pedersen
Fujitsu
steen.pedersen@dk.fujitsu.com

Efter opkøbet af Endeavor fra Elsevier er Ex Libris i dag en af verdens 2 største leverandører af løsninger til bibliotekerne globalt.

Ex Libris er i Danmark (og Sverige) repræsenteret af Fujitsu, der igennem en lang årrække har leveret IT baserede løsninger til bibliotekerne (oprindeligt under navnet Regnecentralen med løsningen RCLib).

I dag består produktporteføljen af ALEPH 500, MetaLib, SFX, Verde, Digi-Tool, Materialevalg, og en række andre løsninger.

Udviklingen af Primo er baseret på et udviklingssamarbejde med i alt 4 partnere. Udover det danske udviklingskonsortium består partnerne af:

- Hochschulbibliothekszentrum des
- Landes Nordrhein-Westfalen, Tyskland (Publishing platform)
- University of Minnesota, USA (Consortia og Usability)
- Vanderbilt University, USA (Unicorn og MetaLib).

Som et led i samarbejdet mellem bibliotekerne og Ex Libris, er der etableret en Primo Charter Customer Group. Baggrunden er dels den store interesse og bevågenhed om Primo, dels behovet for

at imødekomme bibliotekernes ønske om at kunne påvirke i hvilken retning udviklingen af Primo skal gå.

Aftalen, der er indgået om Primo, indebærer som nævnt i artiklen favorable indtrædelsesvilkår for biblioteker under DEFF, herunder mulighed for yderligere reduktion i prisen såfremt det enkelte bibliotek indgår aftale i løbet af 2007.

For yderligere informationer om Primo, herunder oplysninger om pris, kontakt venligst Fujitsu på: info@dk.fujitsu.com Eller tlf. 4489 4489

Se også www.exlibris.co.il

på. I stedet for at trække på de samme format-data i forskellige sammenhænge går Ex Libris med PNX en helt ny vej, hvor nødvendige data i formatet sektionsopdeles og dubleres, således at hver sektions data bruges til et og kun et formål. Dette har helt afgørende betydning for f.eks. svartider og fleksibilitet. PNX'en sikrer, at al funktionalitet er umiddelbart tilgængelig, og at systemet er lynende hurtigt, fordi der ikke skal ske efterbehandling af data, når en søgning først er sendt af sted, og resultatet foreligger.

Dette aspekt har været af stor betydning for Primo-konsortiets ønske om at entrere med Ex Libris, da vores vurdering fra begyndelsen har været, at man med PNX har foretaget et afgørende og rigtigt strategisk valg. PNX'en er derfor forskellig fra den filosofi, man finder i nuværende standard- samt i traditionelle, selvudviklede systemer. Samtidig kan det med en vis sandsynlighed formodes, at PNX vil kunne gå hen og blive en slags de facto industri-standard pga. Ex Libris' internationale gennemslagskraft.

Pipes

Primo er desuden født med en sofistikeret metode til at høste, normalisere, berige og standardisere data fra en lang række datakilder og -formater. Dette kaldes i Primo 'pipes'. Disse pipes kan på forskellig vis via en lang række standardprotokoller (ftp, OAI, Z39.50, XML-gateways m.m.) loade data ind i Primo. Data hentes altså ind i Primo i helt

automatiseret form og transformeres og beriges i selve processen, hvilket reducerer alle arbejdstunge processer dramatisk. Dette vil have en afgørende indflydelse på driftsomkostninger, da der alene på denne konto i det lange løb vil kunne spares hele årsværk i forhold til selv at skulle udvikle og (ikke mindst) vedligeholde en sådan metode. Ydermere har vi garanti for løbende vedligeholdelse og videreudvikling, uden at konsortiet skal lægge arbejdstimer heri. Konsortiet vil desuden have mulighed for direkte at påvirke udviklingen af nye pipes.

Endelig er administrationen af Primo på forhånd en velintegreret del af systemet. Administrationen finder sted i form af et web-interface, hvor langt størstedelen af arbejdsopgaverne – fra grundlæggende opsætning over høstning af data til udseendet af søgegrænsefladen og statistikudtræk – kan håndteres via en række trin-for-trin wizards, der guider systemadministratoren igennem forløbet. Administrationsdelen er designet med henblik på, at de fleste arbejdsopgaver skal kunne varetages af (system)bibliotekarere.

Primo i Danmark: åben for alle DEFF-biblioteker

Primo er som system født med ægte konsortiehåndtering for øje. Det betyder, at den samme Primo-installation kan indeholde utallige Primo'er, der hver især trækker på præcis den mængde data, der er relevant for det konkrete bibliotek. Hvert bibliotek vil have sine egne

søgeindekser og sit eget "look and feel" mht. grafik, søge- og præsentationsmuligheder osv. Samtidig vil det være muligt at trække på andres data i Primo. Man kunne forestille sig, at f.eks. beslægtede kunstbiblioteker kunne have en interesse i at synliggøre hinandens samlinger, eller at institutbiblioteker ved Københavns Universitet ville være interesserede i, at brugerne kunne søge i samtlige institutbibliotekers samlinger på én gang. Med Primo vil det være muligt, og søgningen vil være reel, idet posterne rent fysisk ligger i samme "base". Derfor er Primo heller ikke afhængig af det bagvedliggende bibliotekssystem, men kan integreres op mod de fleste standardsystemer.

Det Kongelige Bibliotek er databasevært for cirka 100 eksterne biblioteker. Det har derfor været os særdeles magtpåliggende i vores forhandlinger med Ex Libris og Fujitsu, at det skulle være realistisk for små og mellemstore biblioteker at koble sig på Primo. Efter lange og svære forhandlinger nåede vi frem til en aftale. Aftalen indebærer, at små og mellemstore biblioteker under DEFF vil kunne tilslutte sig Primo under favorable vilkår.

Vejen frem imod et kørende driftssystem er den, at Primo i marts 2007 installeres på Det Kongelige Bibliotek. Denne installation danner udgangspunkt for en meget grundig testning af systemet og tilpasning til konsortieparternes data og øvrige behov. Det forventes, at Primo åbnes for publikum medio 2007.

Kort om Open Access

Af Cand. Scient Sverre Magnus Elvenes Joki, Prosjektleder, Bibsys og Ellen Røyneberg, Systemutvikler, Bibsys

Open Access får større og større utbredelse for tiden og vi tenker her å gi en brutalt kort og ukomplett innføring. Open Access ideen er ikke ny, men har i de siste årene fått flere tilhengere, spesielt med Budapest-erklæringen fra 2002.

Denne artikkel er trykt i det norske tidsskrift BIBSYS-nytt, nr. 3, 2006 og gengives her i sin fulde ordlyd med tilladelse fra redaktør og forfattere

Det er i hovedsak 2 typer Open Access-publisering:

1. Open Access publisering, også kjent som den gyldne vei til åpen tilgang. Tilgang til fagfellevurderte artikler er gratis. Det er flere aktører på dette "markedet", bl.a. *BioMed Central* og *Public Library of Science* og *Directory of Open Access Journals* (www.doaj.org) får stadig flere tidsskrifter.
2. Selvarkivering, også kjent som den grønne vei til åpen tilgang, betyr at institusjonene selv arkiverer artikler og tilgjengeliggjør disse.

Mye av grunnen til at den gyldne veien har blitt mer populær er tidsskriftleverandørenes prispolitikk. I dagens "post-Gutenbergskve-erden" er kostnadene forbundet med publisering mye lavere enn tidligere, spesielt siden man ofte ikke trenger papir-utgaven av et tidsskrift, står det stort sett bare utgifter til fagfellevurdering igjen. Steven Harnard, kjent Open Access forkjemper (www.soros.org/openaccess/index.shtml) har antydnet, at kostnadene forbundet med fagfellevurdering er omtrent ¼ av de totale kostnadene med publisering av en artikkel. Dette forklarer tydelig, hvorfor tidsskrift-leverandørene presser gjennom "e-only" avtaler i stor stil. Det viser også, at det er et betydelig potensiale for å redusere kostnadene forbundet med publisering.

Steven Harnard er også en av de, som kjemper hardt for den "grønne veien", og det er lett å se de økonomiske fordelene med den: Når hver institusjon sørger for tilgang til artikler, trenger ikke leverandører å sørge for annet enn fagfellevurdering. Det betyr selvsagt lavere kostnader for bibliotekene. Fysikk-miljøet har vist at dette fungerer utmerket. De har siden tidlig på 90-tallet drevet aktivt med "selvarkivering" i Arxiv (<http://arxiv.org/>), og parallell publisering i tidsskrift.

Rune Nilsen, professor i internasjonal helse ved Universitetet i Bergen og Open Access forkjemper, trekker fram et annet aspekt med dagens publisering-

ringsmodell: Vitenskapelig apartheid. Kostnadene forbundet med å få tilgang til forskningsresultater er så høy at veldig mange, ikke bare i u-land, ikke har råd til å anskaffe forskningsresultater, og det de selv har vært med på å produsere.

Finansiering av forskning

Det er klart at priser og tilgang er gode argumenter for Open Access, men det er dessverre ikke alltid problemstillingen rundt vitenskapelig apartheid oppfattes som grunn god nok. Det har vært mulig å drive med Open Access publisering lenge, uten at det har erstattet dyre tidsskrift ennå. Derfor har noen tatt til orde for, at åpen tilgang skal være et krav og ikke valgfritt. National Institute of Health og Wellcome Trust har Open Access publisering som et krav. Forskningsrådet i Norge har ikke gjort seg opp noen mening angående dette (så vidt vi kjenner til i skrivende stund).

Synlighet

Rune Nilsen mener forskeren har et ansvar for å gjøre sine forskningsresultater tilgjengelig som et globalt allment gode. Om denne ansvarsfølelsen mangler, og finansieringskildene heller ikke har krav om dette, kan man henvise til siteringer som en fordel. Som nevnt innledningsvis, er siteringer ofte et mål på "forskningskvalitet". Det viser seg heldigvis at antall siteringer øker kraftig, om man publiserer artikkelen åpent tilgjengelig. Steve Lawrence og Andrew Odlyzko har vist, at bruken av åpent tilgjengelige artikler øker kraftig. Odlyzko nevner at tidsskriftet *First Monday* har hatt en økning av bruken fra januar 1999 til februar 2000 på 100 %. Lawrences analyser viser, at åpent tilgjengelige artikler får 2,6 ganger flere siteringer enn andre. For artikler publisert i 1999-2000 viser det seg, at antallet siteringer er 4,5 ganger større for åpent tilgjengelige artikler.

Synlighet for forsknings- og utdanningsinstitusjoner er også viktig, etterhvert som det blir viktigere å tiltrekke seg både forskere og studenter i konkurranse med andre institusjoner. Selvarkivering er et verktøy, som gjør det mulig for institusjoner å bli synlige i verden gjennom enkle og billige midler. Alt som trengs er et institusjonelt arkiv og en kobling til søketjenester og arkiv-oversikter.

Videre

Det er lite som tyder på at trenden mot fritt tilgjengelige publiseringer kommer til å avta. Som en motvekt mot Open Access-bevegelsen har store tidsskriftleverandører begynt å tilby prismodeller, som tillater forfatter å betale for å gjøre artikkelen fritt tilgjengelig. De tilbyr også lavere pris til de kunder, som helt klart ikke har forutsetninger for å betale de "vanlige" prisene. Men selv om tidsskriftleverandørene ser ut til å komme etter tyder alt på, at Open Access kommer til å bli viktigere og viktigere i forsknings- og utdanningssektoren. Open Access har allerede skapt endringer i vitenskapelig publisering og kommer til å bli en enda viktigere faktor i forsknings- og undervisningssektoren.

Referencer

Harnard, Steven. (2001). *The self-archiving initiative*. Set d. 5.1.2007: www.ecs.soton.ac.uk/~harnad/Tp/nature4.htm

Harnard, Steven. (2001). *Research Access, Impact and Assessment*. Set d. 5.1.2007: www.ecs.soton.ac.uk/~harnad/Tp/thes1.html

Lawrence, Steve. (2001). *Online or Invisible? I: Nature*. 411 (6837), p. 521. Set d. 5.1.2007: <http://citeseer.ist.psu.edu/online-nature01/>

Nilsen, Rune. (2006). *Forskningspublikasjoner – et allment globalt gode i en verden preget av "telemekter" og kommersialisering?* Foredrag ved NFF seminar om Open Access.

Odlyzko, Andrew. (2002). *The rapid evolution of scholarly communication*. I: *Learned Publishing*. 15(1), s. 7-19.

Hvor du end er...

EBSCO kan hjælpe dig!

Der er ikke noget, der er vigtigere for EBSCO end at kunne tilbyde kvalitativ og personlig service. Derfor findes der lokale repræsentanter stationeret i de nordiske lande – rustede til at hjælpe jer med alle de udfordringer i står overfor i dagens informationssamfund.

Takket være et pålideligt og globalt netværk kan din lokale EBSCO-repræsentant tilbyde de mest avancerede elektroniske tjenester, samt sikre at de bedste tilbud fra forlagene kommer jer til gode.

Med vores ekspertise kan vi hjælpe jer.
Kontakt din lokale EBSCO-repræsentant i dag:
Brian Greve; tlf: +45 3116 1550, e-mail: bgreve@ebSCO.com

www.ebsco.com

CUSTOMER FOCUSED CONTENT DRIVEN

NYE MEDLEMMER

Anne Charlotte Ellegaard	Chr. Hansen Holding A/S
Anni Friis	
Birger Larsen	Danmarks Biblioteksskole
Camilla Boelsgaard Lund	CBS Library
Emilie Wieth-Knudsen	
Henrik Dybdahl	
Inge Jensen	Terma AS
Jon Kjær Amundsen	
Kirstine Thomasen	
Liv Mostad-Jensen	
Michael Cotta-Schønberg	Det Kgl. Bibliotek
Mikkel Fabritius Sørensen	
Nikolaj M.H. Petersen	
Ole V.G. Olesen	
Peter E. Nissen	Syddansk Universitetsbibliotek
Sakena Ali	Det Kgl. Bibliotek
Sanne Fjord Jensen	Bibl. For Matematiske Fag
Svend Erik Lindberg-Hansen	DCCISM
Sygeplejeskolen i Århus	Biblioteket
Therese Møller	Københavns Universitetsbibliotek
Trine Rasmussen	

Dansk repræsentation i OCLCs Member Council

Af Poul Erlandsen

Det er første gang de nordiske lande er repræsenteret i OCLCs Member Council, som mødes tre gange årligt og hvis vigtigste opgave er, at medlemsbibliotekernes synspunkter bliver hørt på højeste niveau indenfor OCLC

Poul Erlandsen
Afdelingsleder
Danmarks Pædagogiske Bibliotek
poer@dpu.dk

Som nyt medlem af OCLC Members Council skal jeg her kort rapportere fra mit første Council-møde som afholdtes d. 29.-31. oktober 2006 i Dublin, Ohio. Sammen med 6 andre delegater repræsenterer jeg OCLC PICA i Council som har i alt 66 medlemmer. Som medlem af Council har man således også pligt til at informere sit bagland samt til at viderebringe ønsker mv. herfra til OCLC.

I løbet af de tre dage hvert møde varer, afvikles et tætpakket program, der veksler mellem møder i Discussion Groups (jeg deltager i Global Discussion Group), møder i Library Groups (Academic Libraries for mit vedkommende), møder sammen med ens netværk (OCLC PICA), møder i Interest Groups (her deltager jeg i Ressource Sharing) og selve Council møderne. Desuden er der indlæg ved særligt inviterede talere, som beskæftiger sig med mødets tema, som denne gang var "OCLC Organizational Dissonance: The New Harmony".

For mange af de oprindelige OCLC medlemsbiblioteker hjemmehørende i Nordamerika er det noget af en forandring, at antallet af delegater fra Europa og Sydafrika (som er OCLC PICAs geografiske område) pludselig stiger i takt med at antallet af bibliografiske poster, som leveres til WorldCat, øges fra denne region. Fordelingsnøglen, der anvendes ved tildeling af delegater, benytter nemlig antallet af leverede bibliografiske poster som et vigtigt element, og da den største ekspansion af WorldCat nu sker udenfor Nordamerika, må fordelingen af delegater naturligvis afspejles heraf. I 2008 vil OCLC PICA således få ret til at udpege 8 af Councils 66 medlemmer. For at kunne vælges til Council må ens institution være såkaldt Governing Member af OCLC - altså katalogiserende medlem. Desværre er antallet af biblioteker i de nordiske lande, der leverer poster til WorldCat, yderst begrænset (måske det kun

er Danmarks Pædagogiske Bibliotek) på trods af, at OCLC nu tilbyder at modtage, klargøre og indlæse posterne i WorldCat ganske gratis.

I sin rapport til Council kunne OCLCs præsident og CEO Jay Jordan ellers berette, at WorldCat vokser med ekstraordinær hastighed. Indtil oktober var basen bare i 2006 vokset med 12 millioner bibliografiske poster til nu i alt 76 millioner poster. Dette skyldes ikke mindst indlemmelsen af samtlige poster fra det tyske nationalbibliotek samt den hollandske centralkatalog.

Et af de vigtigste tiltag har været at gøre den totale WorldCat gratis tilgængelig på Internettet via www.worldcat.org.

Næste OCLC Members Council afholdes d. 5.-7. februar 2007 i Quebec, Canada. Kontakt mig gerne for evt. spørgsmål eller emner som ønskes viderebragt.

Man kan læse meget mere om Members Council's opgaver mv. på: www.oclc.org/members-council/default.htm

Find et mere fyldestgørende referat af oktober måneds Member Council her: www5.oclc.org/downloads/design/abstracts/11132006/members-council.htm

Et af de vigtigste tiltag har været at gøre den totale WorldCat gratis tilgængelig på Internettet via www.worldcat.org

Forfatterregister

DF Revy årg. 29, 2006

Aggerbeck, Mai

Biblioteket som igangsætter af et videnfællesskab. Nr. 1, s. 8-10.

Aidt, Lone S.

Undervisning i informationskompetence på Aalborg Universitetsbibliotek. Nr. 3, s. 16-17.

Alkjærsg, Lene

Videndeling og samarbejde i universitetsmiljøer. Nr. 3, s. 4-6.

Andersen, Bjarne

DK-domænet i ord og tal. Nr. 1, s. 4-7.

Andersson, Bjarne

Citationsanalyse som politisk redskab. Nr. 8, s. 14-17.

Antonsen, Vivi

Forlæggerforeningen og e-bogsportalen. Nr. 4, s. 20. (Fra Baglinjen).

Arnfred, Lise

Fra DEFF-projekt til konkrete forandringer. Nr. 8, s. 18-20.

Blåbjerg, Niels Jørgen

LOW - Videreudvikling af SWIM. Nr. 8, s. 4-5.

Breddam, Finn

"Men kunst og kamp kræver stadig stål ...." Nr. 7, s. 14-15.

Bredsdorff, Nils

Citationsanalyse som politisk redskab. Nr. 8, s. 14-17.

Bruhns, Svend

En farlig redelighed. Anmeldelse. Nr. 3, s. 13-15.

Clausen, Helge

Doktordisputats i bibliotekshistorie. Nr. 2, s. 8.

Christensen Dalsgaard, Birte

Summa – et bud på fremtidens søgesystem. Nr. 8, s. 6-11.

Cotta-Schönberg, Michael

Nyt liv i samarbejdet, tak. Nr. 2, s. 28. (Fra Baglinjen).

Drost, Pernille

Fokus på forskningsbibliotekerne. Nr. 7, s. 10-11.

Elbæk, Mikael K.

Online publicering for små videnskabelige tidsskrifter – hvad skal der til? Nr. 2, s. 14-16.

Frederiksen, Karen

Biblioteket som igangsætter af et videnfællesskab. Nr. 1, s. 8-10.

Fugl, Liv D.

Online publicering for små videnskabelige tidsskrifter – hvad skal der til? Nr. 2, s. 14-16.

Grundsoe, Mette B.

Sharing Good Practice .... Nr. 7, s. 18-19.

Grøndahl Jørgensen, Pia

Erhvervsrelateret projekt på DVJB. Nr. 3, s. 25.

Guldborg Petersen, Jette

Fra fornuftsægteskab til gensidig kærlighed – er det muligt? Nr. 7, s. 12-13.

Hansen, Leif

Bibliotekernes rolle i evalueringen af universiteternes forskning. Nr. 8, s. 28. (Fra Baglinjen).

Citationsanalyse som politisk redskab.

Nr. 8, s. 14-17.

Harbo, Karen

Med biblioteket som allieret i e-læringsmiljøer. Nr. 4, s. 4-8.

Hasle, Per

Informationsarkitektur i retorisk perspektiv. Nr. 2, s. 22-25.

Heide Pedersen, Jakob

Biblioteket som konkurrencefordel. Nr. 5, s. 8-10.

Hielmcrone, Harald v.

Digitalisering og ophavsretsloven. Nr. 1, s. 16-17.

Om pligtafleveringslov, arkivlov og internettet.

Nr. 5, s. 21.

Tidsskriftskrise og Open Access. Nr. 5, s. 24.

(Fra Baglinjen).

Houmøller, Christian

Oh, at være en forskningsbibliotekar! Nr. 7, s. 24. (Fra Baglinjen).

Jakobsen, Henriette L.

Arkade - usabilityprojekt efteråret 2005. Nr. 3, s. 8-10.

Lærende møder og konferencer i praksis.

Nr. 4, s. 10-12.

Jensen, Helen W.

Arkade - usabilityprojekt efteråret 2005. Nr. 3, s. 8-10.

Jensen, Hilda

Undervisning i informationskompetence på Aalborg Universitetsbibliotek. Nr. 3, s. 16-17.

Jensen, Lone

Creative Commons – en mulighed for bedre afbalancering mellem burger og rettighedshaver? Nr. 7, s. 6-8.

Er dybe links nu tilladt? Nr. 5, s. 11.

Jessing, Ditte

Fortiden trækker en linie til fremtidens bibliotek. Nr. 2, s. 12-13.

Kristiansson, Michael René

Modus 2 videnproduktion. Nr. 2, s. 18-21.

Larsen, Gitte

Nordiske forskningsbibliotekers Netværk. NFBN. Nr. 4, s. 13.

Forfatterregister

DF Revy årg. 29, 2006

Larsen, Svend Erik

Kan vi uddanne til globalisering? Nr. 5, s. 4-6.

Lauridsen, Helle

Samsøgning - et varmt emne. Nr. 1, s. 12-13.

Lehman, Rikke

Erhvervsrelateret projekt på DVJB. Nr. 3, s. 25.

Lope, Bente

Forskellige indfaldsvinkler til brug af termen: Informationskompetence. Nr. 1, s. 20.
(Fra Baglinjen).

Lørring, Leif

Fokusering og samarbejde - om Danmarks Biblioteksskoles uddannelser. Nr. 3, s. 18-21.

Mostad-Jensen, Liv

7th NVBF ILL Conference. Nr. 8, s. 22.

Muurmann, Malene

Erhvervsrelateret projekt på DVJB. Nr. 3, s. 25.

Mølgaard Iversen, Vibeke

Undervisning i informationskompetence på Aalborg Universitetsbibliotek. Nr. 3, s. 16-17.

Møller, Søren

Citationsanalyse som politisk redskab. Nr. 8, s. 14-17.

Mørch, Frede

Universitetsfusioner – hvilke følger vil de få for Universitetsbibliotekerne? Nr. 5, s. 18-19.

Nielsen, Vibeke

Refleksioner over en fjernlånskonference. Nr. 8, s. 23.

Pedersen, Peder Svend

Temadag om katalogen. Nr. 3, s. 11-12.

Pipa, Tina Buchtrup

InfoGalleri – et nyt kommunikationsværktøj. Nr. 2, s. 4-5.

Lærende møder og konferencer i praksis.

Nr. 4, s. 10-12.

Porsild, Naja

Digitale rettigheder i informationssamfundet – indtryk fra DFs Vinterinternat 2006. Nr. 4, s. 16-17.

Sandal, Solveig Bach

Bibliometri: En biblioteks- og informationsvidenskabelig kompetence. Nr. 6, s. 4-8.

Identificering af kernefelter i dansk forskning – et kritisk blik på metoden bag. Nr. 6, s. 10-13.

Schjødt Jensen, Ditte

Bibliometri: En biblioteks- og informationsvidenskabelig kompetence. Nr. 6, s. 4-8.

Identificering af kernefelter i dansk forskning – et kritisk blik på metoden bag. Nr. 6, s. 10-13.

Schneider, Jesper W.

Bibliometri: En biblioteks- og informationsvidenskabelig kompetence. Nr. 6, s. 4-8.

Identificering af kernefelter i dansk forskning – et kritisk blik på metoden bag. Nr. 6, s. 10-13.

Schou, Bent

VidenDanmark - fordi viden er vigtig. Nr. 3, s. 22-24.

Schreiber, Trine

Biblioteket som igangsætter af et videnfællesskab. Nr. 1, s. 8-10.

Skærbak, Helli

Ansvarsbiblioteker på ny. Nr. 8, s. 12.

Steffensen, René

Fokus på forskningsbibliotekerne. Nr. 7, s. 10-11.

Fusion, struktur og samarbejde. Nr. 3, s. 28.
(Fra Baglinjen).

Nordiske forskningsbibliotekers Netværk. NFBN. Nr. 4, s. 13.

Stenholt, Helle

Med biblioteket som allieret i e-læringsmiljøer. Nr. 4, s. 4-8.

Sønderkær, Birgitte

Fra DEFF-projekt til konkrete forandringer. Nr. 8, s. 18-20.

Historien om et langt og sejt træk for at finde et egnet system til synliggørelse af bibliotekets elektroniske ressourcer... Nr. 2, s. 6-7.

Thorhauge, Jens

Resultater og udfordringer. Beretning fra DFs årsmøde. Nr. 7, s. 4-5.

Tillark, Rune

Universitetsfusioner, netværk og nye samarbejder... En dag for sent! Nr. 7, s. 20.

Vesterager Pedersen, Claus

Hvad så, DEFF? Nr. 6, s. 24. (Fra Baglinjen).

Wermuth, Hannah Kamstrup

DELA - DEL Alt med brugerne. Nr. 6, s. 14-16.

Tak for jeres bidrag
Redaktionen

Emneregister

DF Revy årg. 29, 2006

Anmeldelse

En farlig redelighed / Svend Bruhns.
Nr. 3, s. 13-15.

Arrangementer

7th NVBF ILL Conference / Liv Mostad-Jensen.
Nr. 8, s. 22.

Refleksioner over en fjernlånskonference / Vibeke Nielsen. Nr. 8, s. 23.

Bibliometri

Bibliometri: En biblioteks- og informationsvidenskabelig kompetence / Ditte Schjødt Jensen, Jesper W. Schneider, Solveig Bach Sandal.
Nr. 6, s. 4-8.

Bibliotekernes rolle i evalueringen af universiteternes forskning / Leif Hansen. Nr. 8, s. 28.
(Fra Baglinjen).

Citationsanalyse som politisk redskab / Bjarne Andersson, Leif Hansen, Nils Bredsdorff, Søren Møller. Nr. 8, s. 14-17.

Identificering af kernefelter i dansk forskning – et kritisk blik på metoden bag / Ditte Schjødt Jensen, Jesper W. Schneider, Solveig Bach Sandal.
Nr. 6, s. 10-13.

Biblioteksindretning

Fortiden trækker en linie til fremtidens bibliotek / Ditte Jessing. Nr. 2, s. 12-13.

Biblioteksstyrelsen

Resultater og udfordringer. Beretning fra DFs årsmøde / Jens Thorhaug. Nr. 7, s. 4-5.

Brugerfaciliteter

Historien om et langt og sejt træk for at finde et egnet system til synliggørelse af bibliotekets elektroniske ressourcer... / Birgitte Sønderkær. Nr. 2, s. 6-7.

InfoGalleri – et nyt kommunikationsværktøj / Tina Buchtrup Pipa. Nr. 2, s. 4-5.

Brugergrænseflader

DELA -DEL Alt med brugerne / Hannah Kamstrup Wermuth. Nr. 6, s. 14-16.

Summa – et bud på fremtidens søgesystem / Birte Christensen Dalsgaard. Nr. 8, s. 6-11.

Brugerundersøgelser

Arkade - usabilityprojekt efteråret 2005 / Helen W. Jensen, Henriette L. Jakobsen. Nr. 3, s. 8-10.

Fra DEFF-projekt til konkrete forandringer / Birgitte Sønderkær, Lise Arnfred. Nr. 8, s. 18-20.

Byggeri

Fortiden trækker en linie til fremtidens bibliotek / Ditte Jessing. Nr. 2, s. 12-13.

Citationsanalyser

Citationsanalyse som politisk redskab / Bjarne Andersson, Leif Hansen, Nils Bredsdorff, Søren Møller. Nr. 8, s. 14-17.

Creating Knowledge

Lærende møder og konferencer i praksis / Henriette L. Jakobsen, Tina Buchtrup Pipa.
Nr. 4, s. 10-12.

Creative Commons

Creative Commons – en mulighed for bedre afbalancering mellem burger og rettighedshaver? / Lone Jensen. Nr. 7, s. 6-8.

Danmarks Biblioteksskole

Fokusering og samarbejde - om Danmarks Biblioteksskoles uddannelser / Leif Lørring.
Nr. 3, s. 18-21.

DEFF

Hvad så, DEFF? / Claus Vesterager Pedersen.
Nr. 6, s. 24. (Fra Baglinjen).

DF

Digitale rettigheder i informationssamfundet – indtryk fra DFs Vinterinternat 2006 / Naja Porsild. Nr. 4, s. 16-17.

"Men kunst og kamp kræver stadig stål ...." / Finn Breddam. Nr. 7, s. 14-15.

Oh, at være en forskningsbibliotekar! / Christian Houmøller. Nr. 7, s. 24. (Fra Baglinjen).
Resultater og udfordringer / Jens Thorhaug. Beretning fra DFs årsmøde. Nr. 7, s. 4-5.

Universitetsfusioner, netværk og nye samarbejder... En dag for sent! / Rune Tillark. Nr. 7, s. 20.

Digitale ressourcer

DELA -DEL Alt med brugerne / Hannah Kamstrup Wermuth. Nr. 6, s. 14-16.

Digitalisering og ophavsretsloven / Harald v. Hielmcrone. Nr. 1, s. 16-17.

DK-domænet i ord og tal / Bjarne Andersen. Nr. 1, s. 4-7.

Historien om et langt og sejt træk for at finde et egnet system til synliggørelse af bibliotekets elektroniske ressourcer... / Birgitte Sønderkær. Nr. 2, s. 6-7.

EDC

Sharing Good Practice .... / Mette B. Grundsøe. Nr. 7, s. 18-19.

Elektroniske arkiver

Online publicering for små videnskabelige tidsskrifter – hvad skal der til? / Liv D. Fugl, Mikael K. Elbæk. Nr. 2, s. 14-16.

E-læring

Med biblioteket som allieret i e-læringsmiljøer / Helle Stenholt, Karen Harbo. Nr. 4, s. 4-8.

e-publicering

Forlæggerforeningen og e-bogsportalen / Vivi Antonsen. Nr. 4, s. 20. (Fra Baglinjen).

EU

Sharing Good Practice .... / Mette B. Grundsøe. Nr. 7, s. 18-19.

Fagportaler

Arkade - usabilityprojekt efteråret 2005 / Helen W. Jensen, Henriette L. Jakobsen. Nr. 3, 8-10.

Fjernlån/ILL

7th NVBF ILL Conference / Liv Mostad-Jensen.
Nr. 8, s. 22.

Refleksioner over en fjernlånskonference / Vibeke Nielsen. Nr. 8, s. 23.

Forskning

Bibliometri: En biblioteks- og informationsvidenskabelig kompetence / Ditte Schjødt Jensen, Jesper W. Schneider, Solveig Bach Sandal.
Nr. 6, s. 4-8.

Identificering af kernefelter i dansk forskning – et kritisk blik på metoden bag / Ditte Schjødt Jensen, Jesper W. Schneider, Solveig Bach Sandal.
Nr. 6, s. 10-13.

Forskningsbiblioteker

Ansvarsbiblioteker på ny / Helli Skærbæk.
Nr. 8, s. 12.

Biblioteket som konkurrencefordel / Jakob Heide Pedersen. Nr. 5, s. 8-10.

Fokus på forskningsbibliotekerne / Pernille Drost, René Steffensen. Nr. 7, s. 10-11.

Universitetsfusioner – hvilke følger vil de få for Universitetsbibliotekerne? / Frede Mørch.
Nr. 5, s. 18-19.

Forskningsforfalskning

En farlig redelighed. Anmeldelse / Svend Bruhns.
Nr. 3, s. 13-15.

Fra Baglinjen

Bibliotekernes rolle i evalueringen af universiteternes forskning / Leif Hansen. Nr. 8, s. 28.

Førleggerforeningen og e-bogsportalen / Vivi Antonsen. Nr. 4, s. 20.

Forskellige indfaldsvinkler til brug af termen: Informationskompetence / Bente Lope. Nr. 1, s. 20.

Fusion, struktur og samarbejde / René Steffensen. Nr. 3, s. 28.

Hvad så, DEFF? / Claus Vesterager Pedersen.
Nr. 6, s. 24.

Nyt liv i samarbejdet, tak / Michael Cotta-Schönberg. Nr. 2, s. 28.

Oh, at være en forskningsbibliotekar! / Christian Houmøller. Nr. 7, s. 24.

Tidsskriftskrise og Open Access / Harald v. Hiemcrone. Nr. 5, s. 24.

Fusioner

Fra fornuftsægteskab til gensidig kærlighed – er det muligt? / Jette Guldborg Petersen. Nr. 7, s. 12-13.

Universitetsfusioner, netværk og nye samarbejder... En dag for sent! / Rune Tillark. Nr. 7, s. 20.

Hjemmesider

DK-domænet i ord og tal / Bjarne Andersen.
Nr. 1, s. 4-7.

Informationsarkitektur

Informationsarkitektur i retorisk perspektiv... / Per Hasle. Nr. 2, s. 22-25.

Informationskompetence

Erhvervsrelateret projekt på DVJB / Malene Murrmann, Pia Grøndahl Jørgensen, Rikke Lehman.
Nr. 3, s. 25.

Forskellige indfaldsvinkler til brug af termen: Informationskompetence / Bente Lope. Nr. 1, s. 20.

Med biblioteket som allieret i e-læringsmiljøer / Helle Stenholt, Karen Harbo. Nr. 4, s. 4-8.

Undervisning i informationskompetence på Aalborg Universitetsbibliotek / Hilda Jensen, Lone S. Aidt, Vibeke Mølgaard Iversen.
Nr. 3, s. 16-17.

Kataloger

Temadag om katalogen / Peder Svend Pedersen.
Nr. 3, s. 11-12.

LOW

LOW - Videreudvikling af SWIM / Niels Jørgen Blåbjerg. Nr. 8, s. 4-5.

Netressourcer

Arkade - usabilityprojekt efteråret 2005 / Helen W. Jensen, Henriette L. Jakobsen. Nr. 3, s. 8-10.

NVBF

Nordiske forskningsbibliotekers Netværk. NFBN / Gitte Larsen, René Steffensen. Nr. 4, s. 13.

Ophavsret

Creative Commons – en mulighed for bedre afbalancering mellem borger og rettighedshaver? / Lone Jensen. Nr. 7, s. 6-8.

Digitalisering og ophavsretsloven / Harald v. Hiemcrone. Nr. 1, s. 16-17.

Er dybe links nu tilladt? / Lone Jensen.
Nr. 5, s. 11.

Pligtaflevering

Om pligtafleveringslov, arkivlov og internettet / Harald v. Hiemcrone. Nr. 5, s. 21.

Registrering

Temadag om katalogen / Peder Svend Pedersen.
Nr. 3, s. 11-12.

Samsøgning

DELA -DEL Alt med brugerne / Hannah Kamstrup Wermuth. Nr. 6, s. 14-16.

Historien om et langt og sejt træk for at finde et egnet system til synliggørelse af bibliotekets elektroniske ressourcer... / Birgitte Sønderkær.
Nr. 2, s. 6-7.

Samsøgning – et varmt emne / Helle Lauridsen.
Nr. 1, s. 12-13.

Summa – et bud på fremtidens søgesystem / Birte Christensen Dalsgaard. Nr. 8, s. 6-11.

SWIM

LOW – Videreudvikling af SWIM / Niels Jørgen Blåbjerg. Nr. 8, s. 4-5.

Uddannelse

Biblioteket som konkurrencefordel / Jakob Heide Pedersen. Nr. 5, s. 8-10.

Erhvervsrelateret projekt på DVJB / Malene Murrmann, Pia Grøndahl Jørgensen, Rikke Lehman.
Nr. 3, s. 25.

Fokusering og samarbejde – om Danmarks Biblioteksskoles uddannelser / Leif Lørring.
Nr. 3, s. 18-21.

Kan vi uddanne til globalisering? / Svend Erik Larsen. Nr. 5, s. 4-6.

Undervisning i informationskompetence på Aalborg Universitetsbibliotek / Hilda Jensen, Lone S. Aidt, Vibeke Mølgaard Iversen.
Nr. 3, s. 16-17.

Universitetsfusioner

Universitetsfusioner – hvilke følger vil de få for Universitetsbibliotekerne? / Frede Mørch.
Nr. 5, s. 18-19.

Videndeling

Biblioteket som igangsætter af et vidensfællesskab / Karen Frederiksen, Mai Aggerbeck, Trine Schreiber. Nr. 1, s. 8-10.

Lærende møder og konferencer i praksis / Henriette L. Jakobsen, Tina Buchtrup Pipa.
Nr. 4, s. 10-12.

VidenDanmark – fordi viden er vigtig / Bent Schou. Nr. 3, s. 22-24.

Videndeling og samarbejde i universitetsmiljøer / Lene Alkjærsg. Nr. 3, s. 4-6.

Stor tilfredshed med Biblioteksvagten.dk

Af Ellen Nielsen

I disse dage (december 2006) er det 4 år siden de første 4 forskningsbiblioteker gik med i Biblioteksvagten.dk. Siden har endnu 13 biblioteker – i disse fusionstider skal man måske snarere sige betjeningssteder, tilsluttet sig.

Ellen Nielsen
Projektleder på Biblioteksvagten for
Forskningsbiblioteker
Handelshøjskolens Bibliotek, Århus
eni@asb.dk

Forskningsbibliotekerne har i perioden besvaret lige godt 11.000 spørgsmål og tilsammen er der i Biblioteksvagten.dk besvaret over 102.000 spørgsmål siden starten i 1999.

Vi har hele tiden jævnlige fået "takke-mails" - altså en kommentar til det svar, vi sender og heldigvis er langt størstedelen fra tilfredse spørgere. Disse takke-mails er spontane, men vi har længe ønsket os at opfordre alle til at give deres mening til kende.

For et år siden begyndte vi at have et "svar-link" tilføjet alle besvarelser og en opfordring til, at spørgeren skulle give sin mening til kende i en konkret vurdering af besvarelsen. Samtidig blev det muligt at uddybe med en kommentar. Ca. 10 % af spørgere reagerede og sendte en vurdering af svaret tilbage, og efter at linket til vurderingerne blev flyttet til et mere synligt sted i svaret, steg andelen til ca. 20 %.

Spørgeren kan vælge mellem vurderingerne: meget tilfredsstillende, tilfredsstillende, neutral, ikke tilfredsstillende og meget utilfredsstillende, og heldigvis ligger størstedelen af vurderingerne på meget tilfredsstillende eller tilfredsstillende.

Dvs. at ca. 18 % af alle spørgere er tilfredse eller meget tilfredse. Det er vi naturligvis meget glade for, men vi er også klar over, at det ikke nødvendigvis er ensbetydende med, at svaret er 100 % fagligt korrekt. Vi går dog ud fra, at det tilnærmelsesvis er et korrekt svar, der udløser tilfredshed. Kigger man på kommentarerne, viser det sig, at de fleste er rigtig glade for at få et hurtigt og præcist svar, men kommentarerne går også tit på, at man får et venligt og imødekomende svar, hvad vi også lægger stor vægt på, da det jo langt fra er det samme at vejlede på skrift og face-to-face.

Der er også kommentarer til de dårlige vurderinger. Nogle kommentarer er desværre helt relevante, men andre skyldes at spørgeren har haft en forkert forventning til, hvad Biblioteksvagten kan udrette.

Vi har netop fået etableret en mulighed for, at der kommer en mail til den biblioteksvagt, hvis svar får en vurdering. På den måde har vi mulighed for at samle op på mindre tilfredse spørgere og rette op på evt. misforståelser.

Biblioteksvagtens bestyrelse er meget begejstrede for, at der er så stor en andel af vurderingerne, der kommer fra tilfredse brugere. Derfor har alle biblioteksvagter i forbindelse med en netop overstået temadag om kvalitet fået en lille "sød" (chokolade) hilsen med tak for indsatsen. En af biblioteksvagterne kvitterede ved at sige: "Det er udtryk for høj kvalitet, når tilfredsheden med arbejdet i det virtuelle rum udmøntes i en konkret gave".

Eksempler på tilfredse kommentarer

Udover det meget tilfredsstillende svar – er betjeningen foregået i en hjælpsom og meget venlig tone. Tak for det!

Det var superfint med en detaljeret guide til den hjemmeside, som jeg blev henvist til.

Hurtig præcist svar. Sparede mig for flere timers arbejde. Helt perfekt.

Eksempler på ikke tilfredse kommentarer

Blev henvist til mit "studiebibliotek" – hvad vi ikke har på IT-Universitetet i København. Måske lidt flere forslag til, hvad man kunne gøre i stedet?

Jeg bad om et par henvisninger til korte artikler om Luhmann og bliver henvist til bibliotek.dk, som er lige så uoverskuelig som Google. Det hjælper mig ikke meget videre!

Formidlingsregistrering eller formidlingsforvirring

Af Nils Bredsdorff

Der er tilsyneladende ingen undergrænser for, hvad universitetsadministratorer vil gøre for at samle performance – og produktionstal ind til myndighederne. I begyndelsen af november 2006 kom en ejendommelig mail fra Rektorkollegiets sekretariat (9. november).

Nils Bredsdorff
Forskningsbibliotekar, RUB
nb@ruc.dk

Man forespurgte, om universiteterne havde kommentarer til det medfølgende forslag om registrering af forskningsformidlingen, men det fremgik, at rektorkollegiet – på anbefaling af Københavns Universitet, allerede havde lavet en opgørelse over universiteternes forskningsformidling.

Ganske vist havde universiteterne stort set alle indført et nyt forskningsregistreringssystem, PURE, men Københavns Universitet var ikke rigtig kommet i gang og havde slet ingen tal for forskningsformidlingen. Det var da også herfra ekspertrådet kom til at bide hovedet af al skam og foretage en quick and very dirty søgning i avisdatabasen Infomedia. Man kunne nøjes med at søge på institutionsnavn og akademiske titler.

Forslaget er i enestående grad ukvalificeret – og forslagsstillerne forsøger da også at komme kritik i forkøbet ved at sige, at man godt ved, at ikke alt er med og at artikler med en lektor fra KU, hvori også RUC nævnes, vil komme ud – uanset om den handler om forskningsformidling. Citat: "Vi

har derfor antaget, at nævnes et universitet ifm. en forsker, vil det som oftest være tilfældet, at forskeren udtaler sig om en eller anden forskningsmæssig problematik. Fremgangsmåden har derfor været, at anvende forskellige forskningsrelaterede stillingsbetegnelser i kombination med navnene på universiteterne for herigennem at få et tilnærmelsesvis realistisk billede af universiteternes forskningsformidling i dagspressen."

De eneste metodemæssige overvejelser, der antydes, er følgende: "Vi er klar over, at der vil komme artikler med, som ikke burde have været det, fx hvis en forsker på universitet X udtaler sig om noget på universitet Y, så vil begge universiteter blive regnet med. Vi har imidlertid ikke grund til at tro, at den slags fejl vil ramme nogen mere end andre."

Vi har undersøgt de helt øjnedefaldende indvendinger, som enhver må rette mod den foreslåede opgørelse, fordi spørgsmålet om forskningsformidling er af alt for stor betydning for universiteternes forskere til at lade det maltraktere og blive gjort til grin af ukvalificerede embedsmænd og universitetsadministratorer.

1. Definitionen af forskningsformidling mangler – måske foresvæver en generel definition udvalget, men en konkret er fraværende: Hvor mange spaltecentimeter udsagn skal foreligge,

før der er tale om formidling af et fagligt/forskningsmæssigt indhold, et ord (ja/nej) en sætning eller en argumentation, evt. kvantificeret til 1, 5 eller 10 linier? En konkret gennemgang af en søgning viser, at langt hovedparten af udsagn fra forskere er på mellem 1 og 5 linier og ofte svar på spørgsmål, de ikke selv har formuleret. Der er eufemistisk sagt tale om ekspertudsagn.

2. I undersøgelsen begrænses formidling uden argumentation til de store dagblade, hvilket vil favorisere bestemte fag – valgforskere, økonomiske kommentatorer og gøre statistikken påvirkelig af uvedkommende begivenheder, valg, særlige debatter (miljø eller trafikprojekter). Rent teknisk giver søgning på Urban mange ekstrarund pga. lokaludgaver. Søgning alene i dagbladsartikler reducerer formidling til en mindre del af universiteternes formidlingsvirksomhed, som også omfatter tidsskriftsartikler, antologiartikler og monografier o.m.a.. Man burde måske skelne mellem aktiv formidling (forskeren er selv forfatter) og passiv formidling (forskeren citeres eller udtaler sig på opfordring).
3. Søgning i Infomedia på adresse og stillingsbetegnelse giver helt misvisende resultater uden sikkerhed for påstanden om, at fejlvis-

Det var da også herfra ekspertrådet kom til at bide hovedet af al skam og foretage en quick and very dirty søgning i avisdatabasen Infomedia.

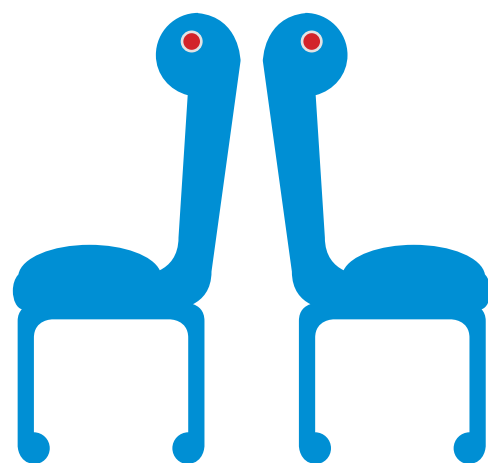

Vi har undersøgt de helt iøjnefaldende indvendinger, som enhver må rette mod den foreslåede opgørelse, fordi spørgsmålet om forskningsformidling er af alt for stor betydning for universiteternes forskere til at lade det maltraktere og blive gjort til grin af ukvalificerede embedsmænd og universitetsadministratorer.

ningen er ens for alle. Misvisningen viser sig ved gennemgangen af en eksemplarisk søgning på RUC, stillingsbetegnelse og afgrænsning til januar 2005, der også bruges som eksempel i Rektorkollegiets mail. Her fås 97 hits. (Af disse 97 er 6 ens fra forskellige udgaver af Urban). 40 af de 97 drejer sig helt uden for diskussion overhovedet ikke om forskningsformidling, men er runde fødselsdage, biografiske oplysninger, RUC nævnt sammen med en lektor fra et andet universitet osv. Dvs. at omkring 40 % af materialet falder ud. Af resten er en meget stor del 1-2 liniers kommentarer som f.eks.: ”De unge begrunder ofte et studieskift med at uddannelsen ’ikke lige var mig’, forklarer ph.d. Camilla Hutters, der er forsker på RUC og undersøger årsagerne til unges studieskift.” (Urban Ålborg 26. januar 2005). En nøje gennemgang af de 57 resterende forskningsformidlingsartikler vil gøre statistikken totalt til grin og efterlade måske 5 reelle omtaler af forskning og 4 egentlige forskningsformidlingsartikler, -kommentarer eller -kronikker.

4. Der er i denne hurtige ’forsøgsopstilling’ søgt på: (ruc or roskilde universitetscenter or roskilde universitet) and (lektor, professor, adjunkt, forsker, forskningsprofessor, docent) i perioden 1/1/05 til 31/1/05 = 97 hits. Der er ikke afgrænset på avistyper.
5. En søgning på KVL, Landbohøjskolen, giver 51 hits, hvoraf 23 eller 45 % intet har med forskningsformidling at gøre. Der er en forskningsformidlende kronik og hovedparten af resten er korte 1-5 liniers udsagn. Der er også her 6 artikler fra regionale udgaver af Urban med samme indhold. Søgstrengen er som ovenfor anført med Rektorkollegiets oplægs ’adresser’. CBS, Handelshøjskolen er ilde stedt, da Børsen ikke er med i full text i Infomedica, mens Københavns Universitet formodentlig er overrepræsenteret som følge af, at Rektorkollegiets undersøgelse udvælger de store landsdækkende aviser, hvilket jo de facto betyder at københavneraviserne er overrepræsenterede.

Mens dette absurde udslag af universiteternes tællede således kan afvises og måske ikke bliver offentliggjort – Rektorkollegiets sekretariat har ikke svaret de to universiteter, der gjorde indvendinger mod den oprindelige mail – så er der grund til at hæfte sig ved, at der stadig er mange problemer forbundet med registrering af forskningsformidlingen. Langt bedre data kan trækkes ud af PURE.

Bibliotekarerne – profession eller indbildning?

Af Alice Nørhede

Redaktionen har bedt Biblioteksleder Alice Nørhede om at nærlæse og anmelde bogen: *"Bibliotekarerne – en profession i et felt af viden, kommunikation og teknologi"* som udkom i 2006 på Forlaget Samfundslitteratur.

Alice Nørhede
Biblioteksleder
Danmarks Farmaceutiske Bibliotek
aln@farma.ku.dk

I 7 kapitler, en introduktion og et efterskrift tages bibliotekarernes professionshistorie op til en grundig gennemlysning fra starten af det 20. århundrede og frem til i dag. Udgivelsen er støttet af Bibliotekarforbundet, Dansk Bibliotekshistorisk Selskab og Danmarks Biblioteksskole – 3 interessenter med hver sin indfaldsvinkel til og stærke interesse i tilblivelsen af denne bog.

Bogen udspringer af "Torsdagsuniversitetet" i 2005 – en foredragsrække med temaet "Bibliotekarprofessionen – hvor er den på vej hen?" Dette arrangement gav inspiration til, at forelæserne gik hjem og skrev en artikel om deres emne, som så siden har ført til udarbejdelsen af denne antologi.

Bogens syv kapitler omhandler:

- udviklingen af en bibliotekarprofession siden 1960'erne
- et historisk perspektiv på dansken af en bibliotekarprofession i Danmark i perioden 1880-1920
- informationskompetence, IKT og bibliotekarers professionelle ekspertise
- om læring og udvikling af professionsidentitet i uddannelse og praksis
- referencesamtalens diskurser
- om udviklingen fra indvandrerbibliotekar til integrationsbibliotekar
- om gymnasiebibliotekarers holdning til begrebet "undervisning"

De to redaktører bidrager selv til bogen, men derudover er der artikler fra andre danske og svenske forskere og undervisere fra de to landes biblioteksskoler og universiteter, samt en enkelt medforfatter, der må siges at stå uden for biblioteksskolemiljøet.

Forandring, omskiftelighed, omstilling i samfundet smitter af i alle afkroge af det område, som afgrænser bibliotekarernes virkefelt, nemlig viden, kommunikation og teknologi. Bibliotekarerne har, siden de begyndte at professionaliserer sig i slutningen af 1800-tallet, været underlagt dette vilkår og har heldigvis i et vist omfang selv formået at ændre både genstandsfeltet for deres viden, for praksis og vigtigst af alt – forholdet til brugerne.

Det har ikke været nogen nem proces og den pågår stadig, afslører analyserne i denne bog. Processen med at udvikle en profession er stærkt afhængig af mulighederne for intern kommunikation via fagblade, uddannelse og i dagligdagen, hvor professionens aktører forsøger at samstemme holdninger og visioner.

I bogen fokuseres bl.a. på uddannelsens evne til at skabe professionsidentitet, og der peges også på vigtigheden af at kunne kommunikere indbyrdes i det daglige arbejdsfællesskab. Begge dele er væsentlige faktorer, men jeg tror også at bibliotekspressen og fagforeningen (især i slutningen af 60'erne og begyndelsen af 70'erne) har haft en vis rolle i udviklingen af professionsidentiteten. Det kunne være spændende, hvis nogle af forfatterne kunne have lyst til at tage disse temaer op i til grundig belysning i senere publikationer.

Processen med at udvikle en profession er stærkt afhængig af mulighederne for intern kommunikation via fagblade, uddannelse og i dagligdagen, hvor professionens aktører forsøger at samstemme holdninger og visioner.

Bibliotekarerne har gennem alle disse år kæmpet hårdt for at tilpasse sig ændringer i omgivelserne og forsøgt at aktualisere professionens kompetencer

Bibliotekar – en profession?

De teorier, der omkring midten af det 20. århundrede opstod omkring professionsdannelse og professionsudvikling tog udgangspunkt i en række værdier (Parsons) i strukturelle kendetegn (Hall) eller i krævede egenskaber (Goode). Her er nogle eksempler:

- Professionen skal f.eks. være funktionel for samfundet ved at handle til fælles bedste, og have en specifik relation til klienten eller kunden (Parsons).
- Professionen skal basere sin opgaveudførelse på baggrund af en systematisk teori og besidde fælles normer, sprog og symboler (Hall)
- Professionen deler et fælles sprog, som kun delvist forstås af udenforstående – og skaber den efterfølgende generation gennem en selektion af elever (Goode)

I forhold til bibliotekarerne som profession har diskussionen til stadighed kredset om et bestemt tema, nemlig: kan man hævde, at bibliotekarerne har et selvstændigt videnskabeligt område?

Goode hævdede f.eks. i 1969: *“Schoolteching will not achieve professionalism, nor will librarianship.”* Efterfølgende blev bibliotekarfa- get udnævnt til en semiprofession på linie med socialrådgivere, sygeplejersker, o.l.

Dette er stadig et stigma, som mange bibliotekarere kæmper med. Problemet belyses på udmærket vis i kapitlet om gymnasiebibliotekarerne, der virkelig må kæmpe for deres selvforståelse i forhold til deres lærerkolleger i gymnasierne. Hvor det er nemt for de interviewede at gøre rede for deres specielle kompetencer i forhold til de studerende og deres bibliotekarkolleger i andre bibliotekstyper, bliver det meget vanskeligt at formulere sig som specielt kompetente i forhold til lærerne. Lærerne er indlysende kompetente i forhold til undervisning, pædagogik og ”fagfaglighed”, mens bibliotekarerne ikke automatisk besidder disse færdigheder og måske derfor føler sig usikre i forhold til et miljø, hvor kodeordene netop er undervisning og pædagogik. At man selvfølgelig er kompetent i forhold til vejledning, udvælgelse og fremskaffelse af materialer, informationssøgning m.v. tæller ikke rigtigt i det univers. En udtalelse fra en af de interviewede tolker i en nøddeskal, hvad mange bibliotekarere på undervisnings- og forskningsinstitutioner

føler, når de indgår i samarbejder med andre faggrupper: *”Jeg føler meget, at samarbejdet kommer i gang ved, at vi gennem vores arbejde viser, at lærerne kan have respekt for os. Vi viser dem, hvad de kan bruge os til.”*

Jeg kender selv denne fornemmelse, og jeg finder det dybt deprimerende, at det stadig skal være så svært for bibliotekarere at legitimere sig som profession.

Som bogen dokumenterer i den meget interessante historiske gennemgang af udviklingen af den bibliotekariske profession frem til 1920, gik man her bevidst efter at udvikle bibliotekarere fra at virke som glade amatører til at arbejde som fagpersoner med en uddannelse; godt nok med et kald og med ønskelige såkaldte naturlige anlæg og med en folkeopdragende funktion, men også med en række kompetencer, udsprunget af en vision omkring hensigtsmæssigt indrettede biblioteker med standardiserede procedurer og et fagsprog. En anden artikel belyser den videre udvikling fra 1960’erne og frem, hvor der arbejdes med en akademisering af uddannelsen, hvor der arbejdes på at inddrage nye kompetencer i uddannelsen, affødt af samfundets omstruktureringer og inddragelse af informationsteknologier og hvor der arbejdes med en ganske anderledes og mere bevidst brugerorientering.

Bibliotekarerne har gennem alle disse år kæmpet hårdt for at tilpasse sig ændringer i omgivelserne og forsøgt at aktualisere professionens kompetencer – og alligevel er det stadig svært at få andre faggrupper til uden videre at anerkende, at biblioteksprofessionen skulle have noget særligt at tilbyde ud over lidt almindelig bog snak og et par gode råd om at finde nogle materialer.

En relevant uddannelse?

Dette problem fører hen til en anden problematik, som behandles indgående i afsnittet om *”At blive bibliotekar”* – nemlig forholdet mellem praktik og teori i bibliotekaruddannelsen. Nutidens bibliotekarstuderende oplever uddannelsen og praksis som stærkt adskilte. De beskriver uddannelsen som helt overvejende teoretisk orienteret og er bekymrede for at komme ud på arbejdspladserne, da de tror, at megen viden, nødvendig for den bibliotekariske praksis, ikke er erhvervet gennem studiet. Kort sagt betragter de den teoretiske uddannelse som utilstrækkelig, og i virkeligheden

er de kommende bibliotekarere meget usikre på, hvilken viden og hvilke kompetencer man egentlig er kommet i besiddelse af, når man har studeret biblioteks- og informationsvidenskab.

Afsnittet er overordentlig tankevækkende og inddrager dele af D. Schöns teorier for en alternativ praksisepistemologi om viden-i-handling og refleksion-i-handling. Afsnittet munder ud i en anbefaling af at give de studerende en mulighed for en reflekterende praksis, hvor der kan skabes den nødvendige kobling mellem en stadig mere akademisk orienteret uddannelse og almindelig praksis i (især) folkebibliotekerne. Et af de interessante resultater af de fokussamtaler, der ligger til grund for artiklen, er nemlig, at de mest praksisorienterede studerende forestiller sig deres viden implementeret i et folkebibliotek og koncentrerer sig om mulighederne for at skabe god service for brugerne, mens de mere teoretisk orienterede studerende forestiller sig en praksis, relateret til uddannelses- og forskningsbiblioteker, hvor det handler om f.eks. at skabe dynamik og forandring i organisationer og virksomheder med store informationsbehov.

Jeg vil gerne vide noget om...

Mødet mellem bruger og bibliotekar har altid stået centralt og den såkaldte ”referencsamtale” har i ganske mange år været genstand for analyse og anbefalinger. Referencsamtalerne er ofte blevet skildret som problematiske af både bruger og bibliotekar, præget af misforståelser og med dårligt udkomme for brugeren. Nye analyser af ”referencsamtaler” i forbindelse med webbaserede tjenester viser, at der også her er problemer med ufuldstændige interviews og manglende opfølgning.

I afsnittet om ”referencsamtalens diskurser” ser forfatterne på, hvordan bibliotekarens professionelle viden

Nutidens bibliotekarstuderende oplever uddannelsen og praksis som stærkt adskilte

kommer til udtryk over for brugeren ud fra en diskursanalytisk indfaldsvinkel. Der identificeres en institutionsdiskurs, en procesdiskurs og en pædagogisk diskurs. Institutionsdiskursen handler som oftest om rutiner og regler, bibliotekaren bruger fagsprog og viser dermed tydeligt gennem sit ordvalg og sin brug af "vi", at her står brugeren over for en ekspert med en hel biblioteksinstitution i ryggen. Der stilles kun lukkede spørgsmål.

I procesdiskursen får brugen en mere aktiv rolle, hvor bibliotekar og bruger arbejder sammen om at identificere den information, som brugeren efterspørger. Der bliver stillet åbne spørgsmål og brugeren inviteres (ideelt set) til at deltage i processen. Bibliotekaren forlader brugen af "vi" og siger "jeg".

I den pædagogiske diskurs træder bibliotekaren ind i en rolle som pædagog. Det foregår som oftest ved, at hun forsøger at lære brugeren noget om søgeteknik, om databaseopbygning, om kildekritik eller lign. Bibliotekaren bruger ordet "man" – det, der fortælles, er almengyldigt, nyttigt – ja, måske ligefrem objektivt! Det er i hvert tilfælde ikke noget, som bibliotekaren selv har fundet på. Bibliotekarer har altid et ønske om at skabe informationskompetente brugere, og den pædagogiske diskurs sniger sig ind i referencesamtalen ved mange lejligheder. Den ses også brugt, hvis bibliotekaren synes, at brugeren bliver for aktiv – hvis bibliotekaren udfordres på sin professionelle autoritet. Pædagogikken bruges, således at bibliotekaren indtager en lærerrolle og brugeren bliver sat i elevens sted – brugeren pacificeres.

Diskursanalyser af en række aflyttede referencesamtaler afslører, at virkelig interaktion mellem bruger og bibliotekar er sjældne, at brugerens viden sædvanligvis ikke inddrages og at samtalen i høj grad bruges til at understrege bibliotekarens ekspertrolle uden de store gevinster for brugeren.

Bibliotekaren vil helst fremlægge sine egne løsningsforslag.

Der er ingen tvivl om, at bibliotekarerne ønsker at være hjælpsomme og meget gerne vil demonstrere specialviden, men det får som konsekvens, at bibliotekaren i virkeligheden bliver uopmærksom overfor brugerens behov. Interaktionen mellem bruger, bibliotekar og informationssystemer negligeres, brugeren fastholdes i en passiv rolle.

Analysen antyder, at grunden til de utilfredsstillende referencesamtaler kan være, at der hersker usikkerhed om, hvad bibliotekarisk ekspertise er. *"I mangel af en tydelig professionel ekspertise føler bibliotekaren sig til stadighed presset til at fremstå som sikker og kyndig over for brugeren."* skriver Frederik Hanell et al.

Bogen har været spændende læsning med stof til megen eftertanke. Det har været opmuntrende at se mange relevante problemstillinger omkring det at være bibliotekar sat ind i en gennemarbejdet teoretisk ramme. Det har været interessant at erkende, at mange af de holdninger, der findes blandt nutidens praktiserende bibliotekarer, blev undfanget i professionens barndom. Jeg blev f.eks. ret forbløffet over at se, at et af mine credo'er var formuleret så langt tilbage som i

1876: *"A librarian should be more than a keeper of books; he should be an educator. All that is taught in college amounts to very little, but if we can send students out self-reliant in their investigations, we have accomplished very much."* Knap så oplivet blev jeg over at få skåret ud i pap, at vi bibliotekarer åbenbart stadig er meget hurtige til at påtage os en formynderholdning, frem for at gå i dialog i øjenhøjde med vore brugere – en reminiscens fra professionens barndom, hvor det var helt legitimt at se sig selv som en folkeopdrager!

Bogen om bibliotekarerne er ikke ligefrem sengebordslæsning, da alle kapitler inddrager megen teori. Derfor rummer bogen også en hel del gentagelser, netop omkring teoridannelsen. Det skal nu ikke afholde alle med engagement i bibliotekernes videre udvikling fra at gå i kast med "Bibliotekarerne". Mange af de problematiske aspekter ved det at være "bibliotekar" er klart belyst og formuleret i bogen. Antologien indbyder til særdeles relevante diskussioner om professionens fremtid i en evig foranderlig verden.

Bibliotekarerne – en profession i et felt af viden, kommunikation og teknologi. Redigeret af Tine Schreiber og Hans Elbeshausen. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur, 2006. 221 sider. ISBN-13: 978-87-593-1235-3.

Diskursanalyser af en række aflyttede referencesamtaler afslører, at virkelig interaktion mellem bruger og bibliotekar er sjældne, at brugerens viden sædvanligvis ikke inddrages og at samtalen i høj grad bruges til at understrege bibliotekarens ekspertrolle uden de store gevinster for brugeren.

Danmarks Forsningsbiblioteksforening

Afholder sit årlige vinterinternatmøde

28. februar - 1. marts 2007
På Klarskovgård
Korsør

Temaet i år er **"Innovation & Kreativitet"** i bred forstand. Det er emner, der både er aktuelle og tæt knyttet til hinanden. I alt 7 indlæg med fokus på både ledelse og medarbejdere.

Derudover er en halv dag sat af til at høre nyt fra og om DEFF, hvor ny styregruppe er på plads.

Vel mødt til 2 dage med vedkommende oplæg og god mulighed for at netværke!

Vinterinternatet afsluttes med Peter Madsen alias Hjerne Madsens underholdende oplæg **"Hjernen & Kreativiteten"**

Pressemeddelelse

Alle statens betænkninger findes nu i elektronisk form

Tidligere var det nødvendigt at opbevare papirudgaverne eller låne dem på et bibliotek – nu kan de nås gratis og døgnet rundt fra enhver pc.

Betænkninger er et vigtigt redskab ved udarbejdelse af ny lovgivning og ved sagsbehandling i ministerier og advokatvirksomheder. De benyttes også af forskere og biblioteker m.v. Alle vil kunne opnå en lettelse i arbejdet og spare tid ved online adgangen.

Alle nummererede betænkninger findes i www.bibliotek.dk og i Statens Netbibliotek (www.minibib.dk/sne), hvor man søger, printer og download dem.

Samlingen er komplet og starter med nr. 1 fra 1951. I alt 1478 betænkninger findes i elektronisk form, og der suppleres løbende med nye, efterhånden som de udkommer.

Projektet med at gøre betænkninger elektronisk tilgængelige er udført i samarbejde mellem Det Administrative Bibliotek, Det Kongelige Bibliotek, Det Juridiske Fakultets Biblioteker, Københavns Universitet og Folketingets Bibliotek. DEFF – Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek har ydet økonomisk støtte.

Yderligere oplysninger

Karen Grundvad Kvist
Det Administrative Bibliotek
Tlf: 72 26 98 79
kgk@dab.dk

Om Det Administrative Bibliotek

Det Administrative Bibliotek er bibliotek og dokumentationstjeneste for centraladministrationens ansatte. Biblioteket kan tillige benyttes af offentligheden på særlige vilkår. Biblioteket er en institution under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

PUBLIKATIONSLEGAT

Bibliotekshistorisk Selskab har taget et nyt initiativ til udbredelse af forskning om bibliotekshistorie og besluttet at afsætte midler til et publikationslegat.

På møde i selskabets styrelse, 4. oktober 2006, er følgende vedtægter besluttet:

Vedtægter for Dansk Bibliotekshistorisk Selskabs Publikationslegat:

1. Publikationslegatet har til formål at fremme formidling af bibliotekshistoriske studier og forskning og yder støtte til:
  - a. Udarbejdelse af publikationer, først og fremmest trykkeudgifter

b. Tilskud til afholdelse af udstillinger, seminarer, kongresser m.m.

ad. a: Da selskabets midler er af forholdsvis beskeden størrelse, vil det ikke være muligt at yde effektiv støtte til forskning i form af løn

ad. b: Der ydes ikke tilskud til deltagelse i de ovennævnte aktiviteter.

2. Legatet uddeles efter ansøgning, når bestyrelsen skønner, at selskabets økonomi tillader dette. Der kan uddeles flere legater pr. år.

Af hensyn til ekspedition af imødekomne ansøgninger, skal disse indeholde oplysning om modtagerens adresse og personnummer. Hvis ansøgeren er en juridisk person, skal man i ansøgningen oplyse CVR-nummer.

Ansøgninger skal være vedlagt en sagkyndig udtalelse. Desuden skal vedlægges CV, eventuel publikationsliste samt eventuelle anbefalinger.

Afslag begrundes ikke. Ansøgninger stiles til formanden.

FEBRUAR	01. - 02.	Reykjavik, Island	Cataloguing 2007. Back to Basics – and flying into the Future. www.congress.is/cataloguing2007
	15. – 16.	Bruxelles,	Scientific Publishing in the European Research Area – Access, Dissemination, and Preservation in the Digital Age. Konference afholdt af EuropaKommissionen. http://ec.europa.eu/research/science-society/page_en.cfm?id=3459
	28. -1.3.	Korsør	Innovation & Kreativitet. Danmarks Forskningsbiblioteksforenings årlige vinterinternatmøde. www.dfd.dk/arrangementer_df.php
MARTS	11.- 13.	RUC, Roskilde	What will be the impact of Web2.0 and Library2.0 applications on user services and library and information management. EUSIDIC Annual Conference 2007 www.eusidic.net/index.php?content=eusidicevents
APRIL	16. - 18.	Arlington, VA USA	The 22nd Annual Computers in Libraries conference and exhibition. http://www.infoday.com/cil2007/
	18. - 20.	Geneve, Schweitz	The 5th Workshop on Innovations in Scholarly Communication. CERN. http://oai5.web.cern.ch/oai5/
MAJ	09. - 12.	CBS, København	Strategy, Focus, Services. EBSLG Joint Conference & Regional meeting. http://uk.cbs.dk/forskning_viden/konferencer/cph2007/menu/programme_theme
	21. - 25.	London, UK	Digital Futures: from digitization to delivery. King's College London. www.kdcs.kcl.ac.uk/digifutures
	31. - 01.	Hindsgavl	Fjernlånskonference. Forum for fjernlån. www.dfd.dk/arrangementer_df.php
JUNI	13. – 15.	Wien, Østrig	11th International Conference on Electronic Publishing. ELPUB. www.elpub.net/
	18. – 19.	Stockholm, Sverige	The human side of IT. 13. NORD I&D Conference http://nordiod2007.sfis.nu/
	21. - 27.	Washington D.C., USA	2007 ALA Annual Conference. www.ala.org/ala/eventsandconferencesb/annual/2007a/home.htm
	25. – 27.	Madrid, Spanien	11th ISSI Conference. http://issi2007.cindoc.csic.es/
JULI	4. – 8.	Uppsala, Sverige	Turning the library inside out. LIBER Annual General Conference. www-conference.slu.se/LIBER/index.htm
	23. – 27.	Amsterdam, Holland	SIGIR'07. The 30th Annual International ACM SIGIR Conference. www.sigir2007.org/

Afsender

DF sekretariatet
Hanne Dahl
Statsbiblioteket
Tangen 2
8200 Århus N

Returneres ved vedvarende adresseændring

Op på hesten igen! Danmarks Forskningsbiblioteksforenings Sekretariat flytter – en smule

Det er ikke nogen hemmelighed, at DF Sekretariatet efter Hanne Dahls fratreden i august 2006 ikke har fungeret optimalt. Bestyrelsen har i mellemtiden dels arbejdet på at finde en ny sekretær og dels forsøgt at minimere de problemer et manglende sekretariat medfører. Men det skal naturligvis kunne mærkes, når en så vigtig funktion står tom – det er gået ud over vores medlemmer og specielt har et par store fora-arrangementer været påvirket. Det beklager vi meget fra bestyrelsens side, og vi vil samtidig udtrykke vores tak for den kæmpeindsats, der har været gjort i fora-bestyrelserne for at få disse arrangementer på plads – og med stor succes.

Bestyrelsen har siden sommer haft drøftelser med Danmarks Biblioteksforening om et sekretariatsfællesskab mellem foreningerne. Disse drøftelser blev igangsat både for at løse det akutte problem for DF og for at undersøge de strategiske muligheder, der kunne ligge i at have sekretariatsfællesskab mellem de 2 store biblioteksfaglige foreninger i Danmark. Der har været ført en god dialog og der er nu skabt et godt fundament for såvel yderligere samarbejde som eventuelt senere kontor- og sekretariatsfællesskab. Det har imidlertid været bestyrelsens vurdering, at det aktuelt ville være bedst for DF at tage imod et tilbud fra Hanne Dahl ultimo november om atter at varetage sekretæropgaven for DF fra januar 2007.

Det er derfor en stor glæde at byde Hanne velkommen tilbage som foreningens sekretær fra 1. januar 2007. Hanne er nu ansat direkte af DF og har dermed fuld fokus på foreningen og dens medlemmer. Vi er glade for, at Hanne vender tilbage og vi ser frem til igen at få et velfungerende og serviceorienteret sekretariat. Statsbiblioteket skal også have tak for stor velvilje til fortsat at huse DF Sekretariatet, som nu placeres i Statsbibliotekets nye magasinbygning i Skejby.

Vi har været meget glade for Danmarks Biblioteksforenings interesse og velvilje i forbindelse med vores samarbejds- og sekretariatsdrøftelser og vi forventer, at de gode relationer vil blive yderligere styrket af, at DFs formand i de næste 2 år overtager formandsposten for Biblioteksparaplyen, hvor Danmarks Biblioteksforening varetager sekretariatsopgaverne. Biblioteksparaplyen er paraplyorganisationen for de danske biblioteksforeninger og fungerer som informations- og netværksorgan med koordination af både de nationale og de internationale sager af fælles interesse for biblioteksorganisationerne.

2007 tegner til at blive et spændende år: Reorganiseringen af DEFF skal på plads, universitetsfusionerne effektueres, forskningsformidlingen styrkes, kvalitetsfinansiering implementeres, jo, der bliver nok at tage fat på.

Fra Baglinjen

I dette nummer af DF Revy annonceres DFs vinterinternat, som i år har temaet "Innovation og kreativitet". Forudsætningen for innovation er kreativitet. Der skal vi have fokus.

**Godt Nytår og god arbejdslyst!
Claus Vesterager Pedersen**